

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ТА ПОВНОВАЖЕНЬ КЕРІВНИКА ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ОРГАНУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЯК СУБ'ЄКТА КОНТРОЛЮ

Юрій Миколайович КОНДРАЦЬКИЙ,

*здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0009-0002-1706-6156>*

В рамках дослідження компетенції та повноважень керівника територіального органу Національної поліції спочатку варто сформулювати визначення даних понять «компетенція» та «повноваження», та встановити особливості їх розмежування, оскільки по своїй суті вони є досить близькими.

Так, категорію «компетенція» окремими науковцями розуміється в широкому та вузькому значенні. Одні науковці розуміють її як сукупність прав чи обов'язків, інші пов'язують це визначення із сукупністю функцій та повноважень у певних сферах, або визначають це поняття через функції, інші – через предмети відання та повноваження. Не дискутуючи щодо розуміння поняття «компетенція», зазначимо, що компетенція Національної поліції – це сукупність владних повноважень (прав та обов'язків), які покладені на поліцію згідно із законодавством, коло передбачених питань, які може вирішувати цей орган у визначених сферах з метою виконання відповідних завдань та функцій.

Компетенція Національної поліції визначена в законодавчих та в підзаконних нормативно-правових актах, основні з них такі: Закон України «Про Національну поліцію», Положення про Національну поліцію, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 р. № 877. Вищезазначені нормативно-правові акти регламентують загальні права та обов'язки, які має кожний поліцейський, місце Національної поліції в системі органів виконавчої влади, межі самостійності поліції як окремого центрального органу виконавчої влади [1].

«Компетенція» є більш широким поняттям ніж «повноваження», яке є її структурним елементом. Тому «повноваження поліції – це сукупність закріплених у законі прав та обов'язків, які встановлені для виконання конкретного завдання (напрямку діяльності) та/ або вчинення тих чи інших дій чи прийняття адміністративних (процесуальних тощо) рішень. А компетенція в свою чергу – це сукупність повноважень поліції (прав та обов'язків), гарантій їх здійснення, а також предметів відання, які зумовлюють та визначають ці повноваження [1]». Начальник територіального підрозділу поліції забезпечує реалізацію всіх наданих йому поліцейських повноважень в рамках його компетенції. Він займає особливо відповідальну посаду управлінсько-організаційного типу. До того ж на керівника покладено завдання з організації надання майже всіх існуючих поліцейських послуг, які передбачені законом України про «Національну поліцію», та входять до компетенції та сфери діяльності територіального підрозділу. В той же час, детальний та

вичерпний перелік поліцейських функцій визначено в статті 23 закону України «Про Національну поліцію» [2]. Окрім організації надання поліцейських послуг шляхом виконання функцій поліції компетенція керівника територіального органу Національної поліції України включає в себе значний перелік обов'язків, таких як здійснення розподілу наявних ресурсів, сил та засобів, організацію планування та реалізацію різного роду навчальних, оперативних, або іншого типу заходів, контроль за діяльністю підлеглих на предмет дотримання ними норм чинного законодавства, дисципліни та законності, а в разі необхідності керівник вносить правки і корективи в алгоритми їх службової діяльності, перебуває в постійній комунікації з вищим керівництвом, доповідає йому про результати роботи, організовує виконання його завдань, наказів, вказівок, взаємодіє з представниками місцевого самоврядування, організовує співпрацю органів державної влади з підпорядкованим підрозділом, комунікує з представниками громади і громадських формувань, налагоджує співпрацю з ними, що є вкрай важливим аспектом діяльності поліції, враховуючи сучасні тенденції і проєвропейську спрямованість триваючої реформи Національної поліції України.

В доктрині даної реформи правоохоронного органу пріоритетним напрямком діяльності закладено організацію взаємодії з громадськістю на засадах партнерства, за прикладом розвинених країн Європи та світу. Так, в ст. 11 законі України «Про Національну поліцію» проголошено, що «діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб. З метою визначення причин та/або умов учинення правопорушень планування службової діяльності органів і підрозділів поліції здійснюється з урахуванням специфіки регіону та проблем територіальних громад. Рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції [2]. Співпраця на засадах партнерства з громадськістю може бути реалізована шляхом участі її представників в слідчих діях, в ролі помічників, в спільних патрулюваннях та охороні публічного порядку, розшуку та затримання небезпечних злочинців, наданням важливих показів та свідчень, та також різного роду оперативної інформації, спільним забезпеченням публічної безпеки під час масових заходів. Водночас задля успішного досягнення необхідного рівня взаємодії з місцевим населенням керівник має вживати заходів спрямованих на встановлення постійного діалогу з громадою, організовувати різного роду заходи інформативного характеру, в тому числі спрямовані на підвищення правової обізнаності громадян, роз'яснюючи особливості законодавства в період воєнного стану, вирішувати проблемні питання, що турбують або навіть дошкуляють громаді, всіляко брати участь в її житті. Успішність цього напрямку діяльності формує обличчя підрозділу і самого керівника, створює репутацію, яка в подальшому буде працювати на нього, підвищуватиме рівень довіри та поглиблюватиме взаємодію з громадою.

Враховуючи серйозність викликів, що випали на долю українців саме в цей час, держава адаптує під зміни оточуючого середовища роботу органів державної влади і поліції в тому числі, яка відповідає як за збереження

порядку в середині країни, та протидію криміналітету, так з іншого боку багато поліцейських захищають Україну на фронті від зовнішнього ворога. З початку повномасштабного вторгнення повноваження поліції зазнали певного розширення, так, як це необхідно було для пристосування до небезпечної, динамічної, постійно мінливої і не передбачуваної ситуації. «Поліцейським дали право за письмовим запитом безоплатно одержувати від державних органів, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб державної форми власності інформацію, необхідну для виконання визначених завдань та повноважень поліції, у тому числі стосовно військовополонених, у вигляді та у формі, що зазначені в такому запиті [3]. Суб'єкти, яким адресовано відповідний запит, зобов'язані протягом трьох днів, а в разі неможливості – не пізніше 10-денного строку з дня отримання запиту, надати відповідну інформацію або повідомити про причини, що перешкоджають її наданню [3]». Статтю 23 «Основні повноваження поліції» [2], доповнили пунктами 3б-4б, відповідно до яких поліція: «здійснює конвоювання осіб, затриманих за підозрою в учиненні кримінального правопорушення, узятих під варту, обвинувачених або засуджених до позбавлення волі, а також охороняє їх у залі суду; у випадках, передбачених законом, утримує в ізоляторах тимчасового тримання осіб, затриманих за вчинення кримінальних або адміністративних правопорушень, осіб, стосовно яких як запобіжний захід застосовано тримання під вартою, осіб, підданих адміністративному арешту, а також обвинувачених і засуджених; у межах визначеної законодавством компетенції здійснює розмінування, що має оперативний характер, у частині виявлення, знешкодження та знищення вибухонебезпечних предметів, щодо яких є підстави вважати, що вони є предметами, знаряддями чи засобами вчинення адміністративних або кримінальних правопорушень; організовує роботу з надання, позбавлення та підтвердження допуску поліцейських до проведення спеціальних вибухотехнічних робіт; здійснює техніко-криміналістичне забезпечення огляду місця події, в тому числі пов'язаної з пожежами, та спеціальні вибухотехнічні роботи за фактами скоєння вибухів, надходження повідомлень про виявлення підозрілих вибухонебезпечних предметів, загрозу вибуху; здійснює збирання біометричних даних осіб, у тому числі шляхом дактилоскопіювання, у випадках передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України; здійснює адміністративний нагляд відповідно до закону. [2]. Поліція тепер може використовувати інформацію, отриману за допомогою фото- і відеотехніки, технічних приладів та технічних засобів, що перебувають у чужому володінні. Вказаним нормативним актом також закріплено норму, що «під час дії воєнного стану, у разі необхідності відбиття нападу, що загрожує життю чи здоров'ю поліцейського або іншої особи, а також усунення небезпеки у стані крайньої необхідності або при затриманні особи, яка вчинила правопорушення та/або чинить опір поліцейському, поліцейський має право використати підручні засоби [2]. Крім того, під час дії воєнного стану поліцейський має право застосовувати заходи примусу, передбачені законом стосовно осіб, які беруть участь у збройній агресії проти України, без врахування вимог та заборон, передбачених статтями 43, 45, 46 Закону України «Про Національну поліцію» [2; 4]. Більш широкий спектр повнова-

жень, обумовлений агресивною, небезпечною ситуацією довкола, та наявністю значущих викликів, автоматично накладає на керівника додаткову відповідальність за здійснення підлеглими їх службової діяльності відповідним чином. Законом передбачено дієві механізми управління органом поліції, саме тому керівник має широкий спектр повноважень, інструментів та механізмів реалізації своєї волі. Від того наскільки майстерно та ефективно він буде ними користуватися залежить успішність діяльності підлеглих.

Підсумовуючи варто зазначити, що серйозні виклики часто потребують не стандартних, подекуди інноваційних рішень. Оскільки компетенція і повноваження керівника органу поліції невпинно розширяються, так як це обумовлено ситуацією в країні, а навантаження на особовий склад збільшується, то діджиталізація службової діяльності поліції частково могла б компенсувати негативний вплив проблемних моментів сьогодення і допомогла б стабілізувати діяльність правоохоронного органу, надала багато нових інструментів реалізації керівнику його повноважень, широкий спектр яких перебачено в рамках чинного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Майоров В. В. До питання співвідношення понять «компетенція» та «повноваження» Національної поліції України. *Право та державне управління*. 2020. № 1. Том 1. С. 85-89.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 04.07.2015 № 850. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
3. Про доступ до публічної інформації: Законі України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.
4. Актуальні законодавчі зміни до Закону України «Про Національну поліцію». URL: <https://univd.edu.ua/uk/news/12696>.